

ФАЗА о : Опис на проектот

Дигитизација на книгата

Бели мугри од Кочо Рацин

1. Зошто дигитизација на книга?

Книгите претставуваат непроценливо културно богатство. Дигитизацијата на старите книги има за цел да го заштити ова културно наследство и да овозможи поширока достапност на информации. Дигитизацијата ќе спречи дополнително физичко распаѓање и унуштување.

2. Која книга ќе се дигитизира?

Книгата која одлучивме да ја дигитизираме е Бели мугри од Коста Солев Рацин. Насловот на стихозбирката е симболичен - пејзаж кој е посакуван од работниците, аргатите и сите експлоатирани луѓе. Тоа е ново утро, нов почеток, нов живот во кој сите ќе бидат еднакви. „Бели мугри“ била создадена под влијание на народната поезија, како и на „Зборникот“ од браќата Миладиновци.

3. Цел на проектот

Целта на овој проект за дигитизација е да се запази, заштити и направи достапна оваа книга, обезбедувајќи ја нејзината долгорочна пристапност и вредност за идните генерации, преку изработување на е-книга со користење на OCR технологија, аудио запис од целата книга со видео проекција на секоја скенирана страна, синхронизирана со самото аудио.

ФАЗА 1: Првичен план на проектот

Првичната идеја за овој проект се состоеше од обработка на книгата Македонска крвава свадба од Војдан Чернодрински. Поради тоа што оваа книга ја има во изобилие како аудио книга и како играна драма, дојде до промена на нашиот првичен план. Се одлучивме да ја обработиме и дигитизираме книгата Бели мугри на Коста Солев Рацин.

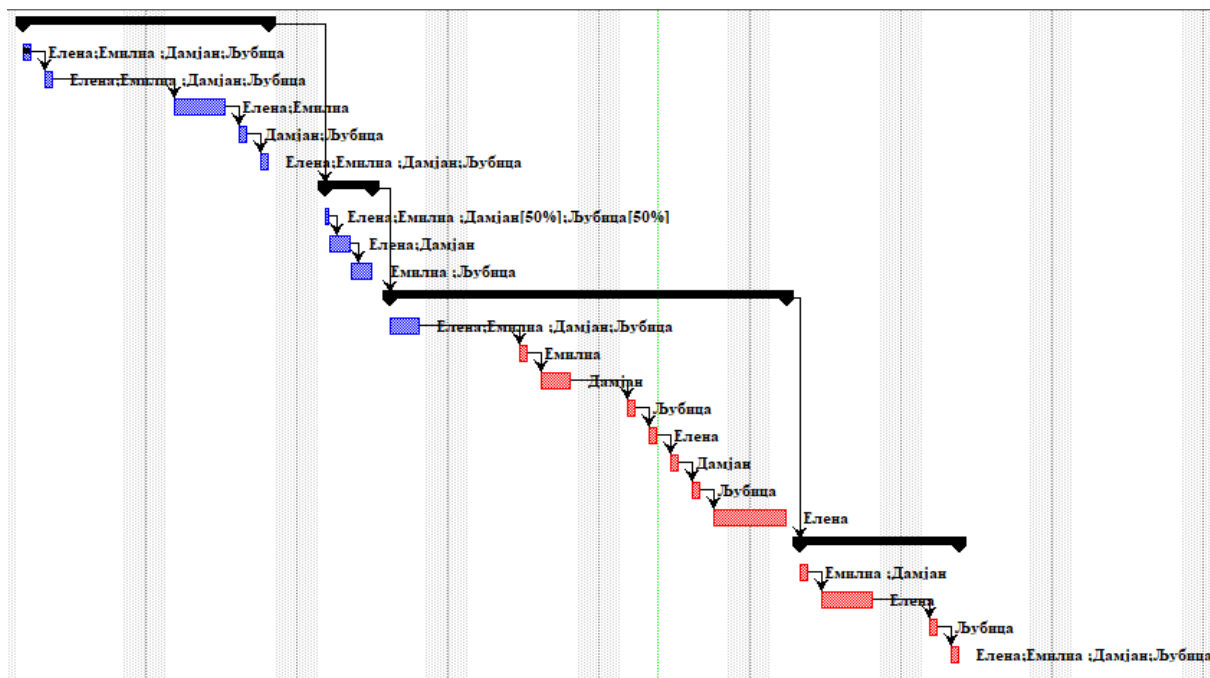
Збирката претставува извонредно крупен настан во културната и политичката историја на македонскиот народ и пошироко. Дело со кое ги потврдува можностите за изразување и на најсуптилните чувства на јазикот кој бил забрануван и одрекуван. Творечки се потпира врз достоинството што ги носи македонското народно епско и лирско творештво збогатени со сопствен творечки однос.

Е-книгата ќе биде изработена со OCR технологија, аудио запис на секоја песна од стихозбирката синхронизирана со видео проекција на секоја скенирана страна.

ФАЗА 2: Детален план на проектот

Изработката на деталниот план, во однос на подлеба на обврски и временски рамки ја направивме на апликацијата ProjectLibre.

		Name	Duration	Start	Finish	Resource Names
1		Планирање	8 days	2/5/24 8:00 AM	2/14/24 5:00 PM	
2		Состанок за идеја за про	1 day	2/5/24 8:00 AM	2/5/24 5:00 PM	Елена;Емилиа ;Дамјан;Љубица
3		Избирање на книга за обј	1 day	2/6/24 8:00 AM	2/6/24 5:00 PM	Елена;Емилиа ;Дамјан;Љубица
4		Собирање материјали по	3 days	2/12/24 8:00 AM	2/14/24 5:00 PM	Елена;Емилиа
5		Наоѓање софтвери за из	1 day	2/13/24 8:00 AM	2/13/24 5:00 PM	Дамјан;Љубица
6		Поделба на обврски по к	1 day	2/14/24 8:00 AM	2/14/24 5:00 PM	Елена;Емилиа ;Дамјан;Љубица
7		Пред-дигитизирање	1 day	2/19/24 8:00 AM	2/19/24 5:00 PM	
8		Договор за користење на	0.571 days	2/19/24 8:00 AM	2/19/24 1:34 PM	Елена;Емилиа ;Дамјан[50%];Љубица[50%]
9		Позејмување опрема за с	1 day	2/19/24 8:00 AM	2/19/24 5:00 PM	Елена;Дамјан
10		Одредување датум за сн	1 day	2/19/24 8:00 AM	2/19/24 5:00 PM	Емилиа ;Љубица
11		Дигитизација	7 days	2/26/24 8:00 AM	3/5/24 5:00 PM	
12		Читање на стихозбирка	2 days	2/26/24 8:00 AM	2/27/24 5:00 PM	Елена;Емилиа ;Дамјан;Љубица
13		Скенирање страници	1 day	2/28/24 8:00 AM	2/28/24 5:00 PM	Емилиа
14		Монтирање на аудио	2 days	2/28/24 8:00 AM	2/29/24 5:00 PM	Дамјан
15		Монтирање на видео	1 day	3/1/24 8:00 AM	3/1/24 5:00 PM	Љубица
16		OCR скенирање	1 day	2/28/24 8:00 AM	2/28/24 5:00 PM	Елена
17		Поправка на грешки од С	1 day	2/28/24 8:00 AM	2/28/24 5:00 PM	Дамјан
18		Форматирање на текст	1 day	3/2/24 8:00 AM	3/4/24 5:00 PM	Љубица
19		Дизајн на е-книга	2 days	3/3/24 8:00 AM	3/5/24 5:00 PM	Елена
20		После-дигитизација	4 days	3/1/24 8:00 AM	3/6/24 5:00 PM	
21		Проверка и корекција на	1 day	3/5/24 8:00 AM	3/5/24 5:00 PM	Емилиа ;Дамјан
22		Креирање сајт за промоц	3 days	3/1/24 8:00 AM	3/5/24 5:00 PM	Елена
23		Објавување на сработен	1 day	3/5/24 8:00 AM	3/5/24 5:00 PM	Љубица
24		Финална проверка и през	1 day	3/6/24 8:00 AM	3/6/24 5:00 PM	Елена;Емилиа ;Дамјан;Љубица

- **Изнајмување на книгата** од градската библиотека „Браќа Миладиновци“ – Скопје. Кога ја зедеме книгата ја забележавме нејзината состојба. Таа со години беше заборавена на полиците на библиотеката. Дигитизацијата ќе спречи дополнително физичко распаѓање и унуштување. Дигитизацијата на старите книги има за цел да го

заштити ова културно наследство и да овозможи поширока достапност на информации.

Со нашиот проект ќе помогнеме на лица со различен вид попречености. Како на пример, на лицата со оштетен вид ќе им биде достапна аудио верзијата на книгата, лицата со оштетен слух ќе можат да ја прочитаат електронската верзија на книгата, додека пак на лицата со телесна инвалидност ќе им биде овозможена е-книгата од дома без да треба физички да одат до најблиската библиотека.

- **Скенирање на страниците на книгата.** Скенирањето на книгата го направивме така што се послуживме со домашниот скенер на еден од членовите на групата. При скенирање на страниците забележавме дека има многу печатни грешки кои ние ќе ги поправиме со користење на OCR технологијата на мобилен телефон.
- **Аудиото** го снимивме со помош на микрофон на програмата Sound Forge каде што го споивме во една целина. Грешките при снимањето ги отстранивме со самото монтирање на снимките. Разликите во јачината на тонот на секој наратор ги усогласивме.
- **Скенираните страници** ги искористивме за да ги споиме со аудиото на програмата Adobe Premiere Pro – Video Editing Software. Потоа додадовме македонска инструментална музика во позадина. Внимаваме сликите со аудиото да бидат синхронизирани.
- Со ова го завршивме делот за правење на аудио книгата поткрепена со скенираните страни од физичката книга. Следниот чекор е правење е-книга во pdf формат **со користење на OCR технологија** која е добро развиена на Apple уредите. Во овој дел од нашиот проект ги елиминиравме грешките направени во физичката верзија на книгата како и грешките при самото OCR скенирање.

ФАЗА 3: Попис на цели/изворни материјали

ЦЕЛ:

- Да се запази, заштити и направи достапна оваа збирка за нејзината долгорочна пристапност и вредност за идните генерации, преку изработување на е-книга со користење на OCR технологија, аудио запис од целата драма со видео проекција на секоја скенирана страна, синхронизирана со самото аудио.

- Со нашиот проект ќе помогнеме на лица со различен вид попречености. Како на пример, на лицата со оштетен вид ќе им биде достапна аудио верзијата на книгата, лицата со оштетен слух ќе можат да ја прочитаат електронската верзија на книгата, додека пак на лицата со телесна инвалидност ќе им биде овозможена е-книгата од дома без да треба физички да одат до најблиската библиотека.

МАТЕРИЈАЛИ:

- Материјали кои ќе ни требаат: лаптопи, микрофон, тивка просторија за снимање и телефон за OCR скенирање, скенер.

ФАЗА 4/5: Снимање и обработка на материјали

12 аудио записи беа снимени во тивка просторија на програмата Sound Forge, на која подоцна ги измонтиравме и склопивме во една целина. Освен отстранување на грешките, шумовите и повторувањата во снимањето, ја регулиравме и јачината на тонот кај секој наратор засебно за да се добие чувство на целина. На крај, додадовме македонска музика во позадина.

На Adobe Premiere Pro ги споивме претходно едитираното аудио со скенираните слики и така ја финиширавме нашата аудио книга.

Во однос на нашата е-книга, со помош на телефон и OCR технологија ги скениравме сите страни, засебно една по една, ги додадовме на Word document и финалните средени т.е корегирани од синтаксички грешки во физичката верзија и тие грешки добиени при скенирање, рачно ги поправивме. Така готовиот текст од стихо-збирката со помош на Canva го претворивме налик книга, со нумерирани страници, автентична на оригиналот.

ФАЗА 6/7: Избор на софтвер за архива и поставување на проектот

Во текот на изработка на овој проект, како платформа за архивирање и чување на материјалите го користевме Google Drive. Веќе финалните делови од проектот ги ставивме и во нашата група на GitLab. Во однос на тоа каде ќе го поставиме нашиот проект, за да биде јавно достапен за сите, се одлучивме за поставување на YouTube, како најсоодветна платформа за овој тип на проект.

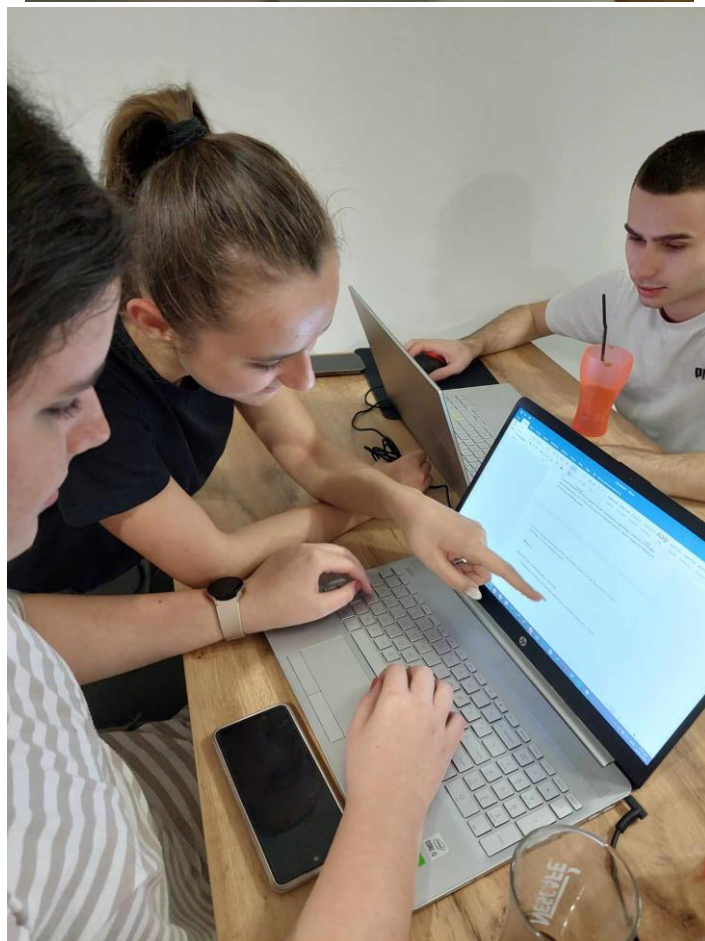
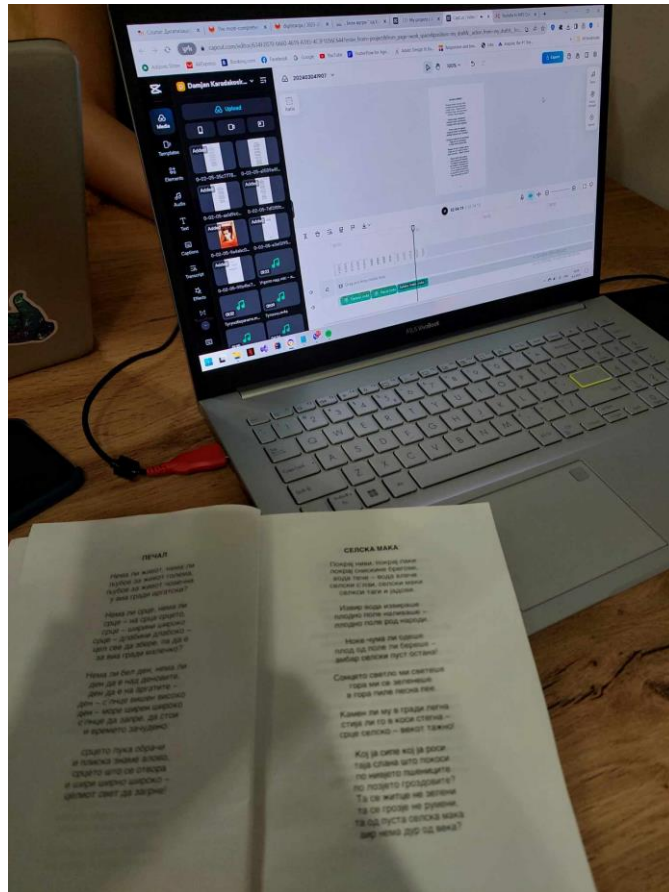
Во однос на Е-книгата, освен на Google Drive линк кој ќе го објавиме во описот на самото видео, истата ја поставивме и на Scribd (<https://www.scribd.com/document/710747547/%D0%91%D0%95%D0%9B%D0%98-%D0%9C%D0%A3%D0%93%D0%A0%D0%98>) затоа што е една од најголемите и најпознатите онлајн платформи за чување и размена на секаков вид документи.

ФАЗА 8 : Презентациски сајт

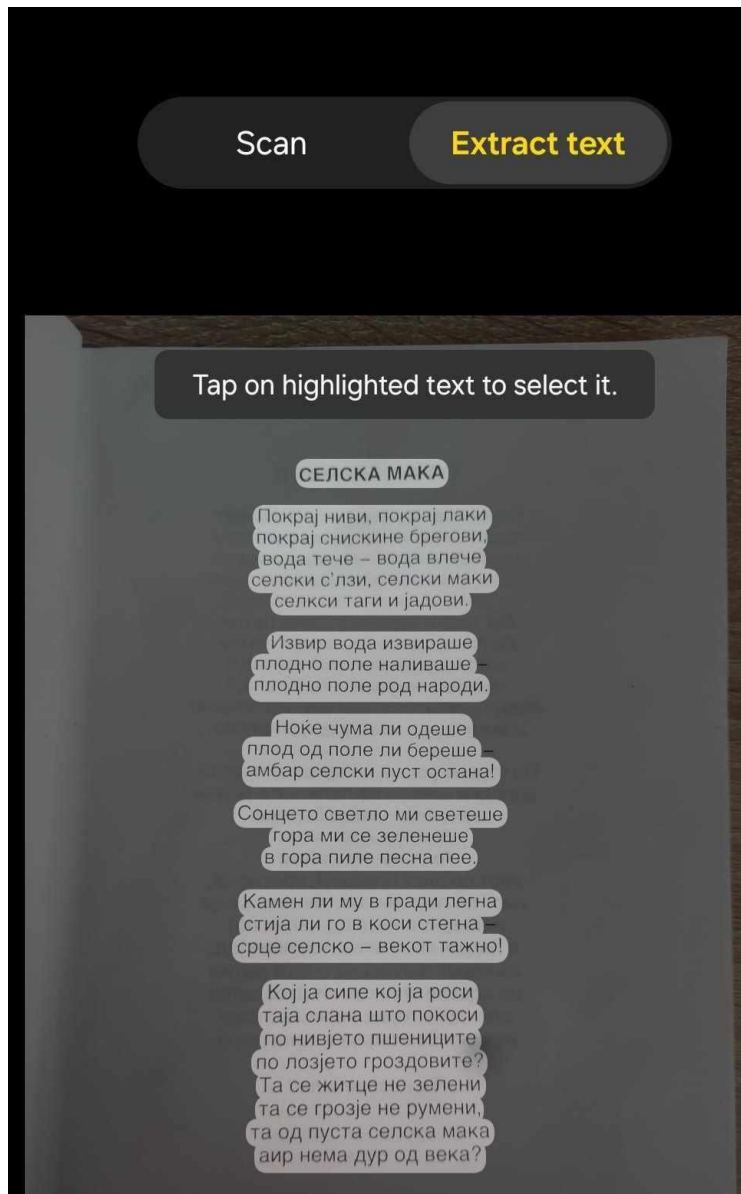
<https://kolevskaelena.wixsite.com/e-kniga-beli-mugri>

СЛИКИ ОД ДОКУМЕНТАЦИЈА

		Name	Duration	Start	Finish	Resource Names
1		Планирање	8 days	2/5/24 8:00 AM	2/14/24 5:00 PM	
2		Состанок за идеја за про	1 day	2/5/24 8:00 AM	2/5/24 5:00 PM	Елена;Емилиа ;Дамјан;Љубица
3		Избирање на книга за обј	1 day	2/6/24 8:00 AM	2/6/24 5:00 PM	Елена;Емилиа ;Дамјан;Љубица
4		Собирање материјали по	3 days	2/12/24 8:00 AM	2/14/24 5:00 PM	Елена;Емилиа
5		Наоѓање софтвери за из	1 day	2/13/24 8:00 AM	2/13/24 5:00 PM	Дамјан;Љубица
6		Поделба на обврски по к	1 day	2/14/24 8:00 AM	2/14/24 5:00 PM	Елена;Емилиа ;Дамјан;Љубица
7		Пред-дигитизирање	1 day	2/19/24 8:00 AM	2/19/24 5:00 PM	
8		Договор за користење на	0.571 days	2/19/24 8:00 AM	2/19/24 1:34 PM	Елена;Емилиа ;Дамјан[50%];Љубица[50%]
9		Позејмување опрема за с	1 day	2/19/24 8:00 AM	2/19/24 5:00 PM	Елена;Дамјан
10		Одредување датум за сн	1 day	2/19/24 8:00 AM	2/19/24 5:00 PM	Емилиа ;Љубица
11		Дигитизација	7 days	2/26/24 8:00 AM	3/5/24 5:00 PM	
12		Читање на стихозбирка	2 days	2/26/24 8:00 AM	2/27/24 5:00 PM	Елена;Емилиа ;Дамјан;Љубица
13		Скенирање страници	1 day	2/28/24 8:00 AM	2/28/24 5:00 PM	Емилиа
14		Монтирање на аудио	2 days	2/28/24 8:00 AM	2/29/24 5:00 PM	Дамјан
15		Монтирање на видео	1 day	3/1/24 8:00 AM	3/1/24 5:00 PM	Љубица
16		OCR скенирање	1 day	2/28/24 8:00 AM	2/28/24 5:00 PM	Елена
17		Поправка на грешки од С	1 day	2/28/24 8:00 AM	2/28/24 5:00 PM	Дамјан
18		Форматирање на текст	1 day	3/2/24 8:00 AM	3/4/24 5:00 PM	Љубица
19		Дизајн на е-книга	2 days	3/3/24 8:00 AM	3/5/24 5:00 PM	Елена
20		После-дигитизација	4 days	3/1/24 8:00 AM	3/6/24 5:00 PM	
21		Проверка и корекција на	1 day	3/5/24 8:00 AM	3/5/24 5:00 PM	Емилиа ;Дамјан
22		Креирање сајт за промоц	3 days	3/1/24 8:00 AM	3/5/24 5:00 PM	Елена
23		Објавување на сработен	1 day	3/5/24 8:00 AM	3/5/24 5:00 PM	Љубица
24		Финална проверка и през	1 day	3/6/24 8:00 AM	3/6/24 5:00 PM	Елена;Емилиа ;Дамјан;Љубица

ТУТУНОБЕРАЧИТЕ

На кантар студен со туч го мерат

а можат ли да го измерат

нашиов тутн — нашава мака

нашава солена пот!

де

мер

без

не т

Од темни зори на утрини летни

до никоја доба на вечери зимни
тој гладно пие тагата наша
и потта и крвта и тагата ни,
Жтлт - жтлти прави лицата бледни
и жтлта гостинка у градите носи

на

ж

По утрини росни, по мугрите пресни
наведни ничкум по полињата родни
зачмаени ние го береме.

Лист по лист кини

Лист по лист нижи

лист по лист превртуј, притискај,
лист по лист милно, таговно редит
и на долга низа од капки пот
и надеж со клетва и зелена јад,
со корав поглед на очите матни
по кревките лисја жтлтозлатни
прикаска горка на живот клет
нанижи безгласна а така јасна
Та незнаеш ли?

ФИНАЛНО:

Тутуноберачите

На кантар студен со туч го мерат
а можат ли да го измерат,
нашиов тутун — нашава мака
нашава солена пот!

Од темни зори на утрини летни
до никоја доба на вечери зимни
тој гладно пие тагата наша
и потта и крвта и снагата ни.

Жолт — жолти прави лицата бледни
и жолта гостинка у градите носи.

По утрини росни, по мугрите пресни,
наведени ничкум по полињата родни

Зачмаени ние го береме.

Лист по лист кини,

лист по лист нижи,

лист по лист превртуј, притискај,

лист по лист милно, таговно реди

и на долга низа од капки пот

и надеж со клетва и зелена јад,

со коров поглед на очите матни

по кривките лисја жолтозлатни

прикаска горка на живот клет

нанижи безгласна а така јасна.

Та не знаеш ли?

Денот ли дојде тој да се мери —
мерка му нема, а в градите длаби
без да се запре, без дно да најде
не тага а клетва, и в очите матни

и не сакајќи сама се дига

фуријата.

Кантарот носи лисјето златно

а в гради луто далгите беснат

на жолтата мака — на жолтиот тутун

на жолтата пот на рацете ни!

Денот ли дојде тој да се мери –
мерка му нема, а в градите длаби
без да се запре, без дно да најде
не тага а клетва, и во очите матни
и не сакајќи сама се дига
фуријата.

Кантарот носи лисјето златно
а в гради луто далгите беснат
на жџлтата мака – на жџлтиот тутун
на жџлтата пот на рацете ни!

ТУТУНОБЕРАЧИТЕ

На кантар студен со туч го мерат
а можат ли да го измерат,
нашиов тутн – нашава мака
нашава солена пот!

Од темни зори на утрини летни
до никоја доба на вечери зимни
тој гладно пие тагата наша
и потта и крвта и тагата ни,
Жџлт – жџлти прави лицата бледни
и жџлта гостинка у градите носи.

По утрини росни, по мугрите пресни,
наведни ничкум по полињата родни
зачмаени ние го береме.

Лист по лист кини

Лист по лист нижи

лист по лист превртуј, притискај,
лист по лист милно, таговоно реди
и на долга низа од капки пот
и надеж со клетва и зелена јад,
со корав поглед на очите матни
по кревките лисја жџлтозлатни
прикаска горка на живот клет
нанижи безгласна а така јасна.

Та незнаеш ли?

Ако кука не направив
со високи шишмир порти,
кука цел свет братски ми е
братски срце што отвора,
срце – порта највисока,
срце – кука најширока.

Ако жена не донесов
ѓул – трендафил во одаја
верна, добра млада љуба –
не ме к'лни, не ме жали :
во борбата другарката
с'лнце сјае, с'лнце трепти!

Ако млади си години
по друмиштата, по патиштата
в младост горка распосејав –
погледни ми право в очи:
ти ли беше што пееше
„Ајдутни мајка не рани...“

И ако не умрам дома
туку кај што стии пиштат
в борба искри кај што лажштат –
блазе, речи на душата –
има зошто душа да е!